

terea ratione temporis. Quoniam apostoli non tum hoc, tum illud, sed idem dixere semper. *Fidelis*, inquit (71), *Deus: quia sermo noster qui fuit apud vos, non est in illo EST, & NON, ::: sed EST in illo fuit.* Item (72), *Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua. Omnia mandata tua veritas.* Et posterius, *in aeternum Domine permanet verbum tuum in caelo, in generatione & generationem veritas tua.* Quod igitur ab omnibus in omni & loco & tempore certo atque constanter creditur, & docetur, id vere dogma catholicum nuncupatur. Et quæ huiusmodi dogmata, ac disciplinam habet, ea vere ecclesia catholica. Nam hæreticorum conciones privatas habent, peregrinas, inconstantes, clandestinasque doctrinas. Bene ergo & prudenter Vincent. Lirin. de prophan. nova, *In ipsa*, inquit, *catholica ecclesia, ad quam non una natio, non unus angulus, sed maris multitudo convertitur: id teneamus, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est. Hoc est enim vere proprieque catholicum, quod ipsa vis nominis ratioque declarat, quæ omnia hæc vere universaliter comprehendit. Quæ cum ita sint, ille est verus germanusque catholicus, qui quicquid universaliter antiquitus ecclesiam catholicam tenuisse cognoverit, id solum sibi tenendum credendumque decernit. Quicquid vero ab aliquo deinceps uno præter omnes, vel contra omnes novum & inauditum subinduci senserit, id non ad religionem, sed ad tentationem potius intelligat pertinere.* Hactenus Lirinensis. Scio causas proferri alias solere, cur ecclesia catholica sit: sed hæc mihi visæ sunt cognominis huius asserendi gravissimæ. Quibus positis illud argumentum facile diluitur. Primum enim ecclesia non ita modo contracta est & adducta in angustum, ut in orbe diffusa non sit. Quin nostra memoria novus orbis apparuit multo maximus atque latissimus, in quem discipulorum Christi sonus exivit, ne quispiam dicat, Hispanos, Gallos, Italos, Germanos cæterasque nationes, in quibus Christi nomen aut vivit, aut non omnino deletum est, minorem partem orbis occupare. Deinde satis est, ecclesiam semel in totum mundum esse fusam, ut etiamnum vere catholica dicatur. Nempe eadem ecclesia est, eandemque fidem

(71) 2. Corinth. 1. (72) Psalm. 118.

tenet, quam apostoli in universa terra vulgarunt. Sane vero fidei præsentis universitas ad eam universitatem referenda est, quæ tempore antea in ecclesia fuit: & hæc ad illam tandem, quam apostoli in totum orbem ediderunt, quemadmodum in secundo libro demonstratum est. Ex quo efficitur, ut quamvis Christiana fides in unius forte provinciæ angustias redigeretur, nihilominus catholica esset, & provincia item, quæ eam fidem haberet, ecclesia esset etiam catholica. Nam & ecclesiæ singulæ sub universali comprehensæ catholice vocitantur, quoniam eam fidem habent, quam universalis tenet, tenuitque semper ecclesia. Sed hæc & ea quoque quæ restant, perspicua sunt omnia. Breviter itaque expedienda sunt.

Obiicitur ergo in quartodecimo argumento, frustra omnium fidelium sensum expectari. Cui ergo argumento hæc brevissime retulerim. Duo sunt rerum genera, ut alias dictum est, quæ ab ecclesia creduntur. Vnum, quod ad omnes æque pertinet, ut *Deum esse hominem, animum nostrum esse immortalem.* Et in hoc genere non est valde difficile omnium fidem sensumque cognoscere. Non dico autem, ut seorsum rogentur singuli, quod & permolestum esset & oppido quam ridiculum, sed singulorum fidem in huiusmodi statim sese prodere: satisque mediocri adhibita diligentia cognitam nobis & perspectam esse posse, præsertim si res in contentionem veniat, & vulgus suo more caleseat. Alterum est genus earum rerum, quas cognoscere non rudium & imperitorum in ecclesia, sed maiorum & sapientium interest. Vt *epistolam ad Hebræos esse canonicam*, ac reliqua similia quamplurima. Quo in genere si vulgarem plebis sententiam roges, perinde erit, ut si a cæco sensum colorum postularis. Cautè igitur atque prudenter, cum huiusmodi fortasse res in sermonem popularem incidant, qui in vulgo paulo modestiores sunt, nihil omnino affirmate asseveranterque pronunciant: sed id se credere, ac sentire in hisce rebus profitentur, quod ecclesia credit ac sentit. Quo profecto nomine sapientes ecclesiæ maioresque designant. Porro sive in hoc, sive in illo genere quæstio versetur, populus quasi de tribunali sententiam dicere nec debet, nec vero potest. Quoniam, ut hic pro certo

14. eno-
datur.

&

& probato sumimus, ligandi, solvendi, iudicandique potestas in singulis fidelibus non est, sed in ecclesiae praefectis atque pastoribus. De qua re alio loco differemus. Nunc illud dicimus, in communi omnium controversia certum argumentum ex communi fidelium sensu depromi, quamvis non oporteat sigillatim omnium sensum perscrutari. In fide autem earum rerum, quae propriae sunt doctorum atque sapientum, solam horum sententiam expectandam; vulgi ne expectandum quidem. Nam illi certam fidem faciunt catholici dogmatis; hi faciunt nullam. At vero in utrarumque rerum decretis ac legibus nec vulgus nec sapientes omnes habere locum; sed ii tantum, qui sint ecclesiae pastores, quemadmodum libris sequentibus explicaturi sumus. Ea vero argumenta, quibus pastorum veritas atque auctoritas impugnata est, in librum huic proximum differantur, ubi haec, multaue id genus alia longe opportunius refutabimus.

Ceterum, quod duo symbola ecclesiae internoscendae Calvinus ponit, nempe ordinem in verbo & sacramentis a Christo commendatum, ad quas omnino notas ceu ad Lydium lapidem omnis congregatio exigenda sit, quae ecclesiae nomen obtendat: bene profecto haberet, nisi hunc Lydium lapidem in manu habere ipse vellet, ceteris negaret omnibus. Nos asserimus Lutheranos nec synceram evangelii doctrinam, nec legitimam sacramentorum administrationem retinere. Illi contra nobis utramque notam inurunt. Ecquis erit iudex? Negant apud nos ecclesiam esse: apud se, ut nos dicimus, existere mentiuntur. Ecqui sunt ii tandem, quibus lapis iste Lydius est certus, solidus, germanus, ad veram ecclesiam explorandam? Arius, Nestorius, Macharius, Donatus, Pelagius, caeterique omnes haeretici, tum etiam cum ecclesiae bellum facient, eadem omnino insolentia se habere praferent duas illas ecclesiae quasi tesseras. Quapropter in quacunque de fide cum haeticis controversia ecclesiae notio periclitabitur. Excipient enim protinus nos aut in fidei errore versari, aut Christi sacramenta non perinde gerere ut a Christo nobis institutum atque praescriptum est. Notior est ecclesia, mihi crede, notior est, quam ut quibuslibet motis quaestionibus eius non solum auctoritas, sed res omnino & nomen in dubium re-

vocentur. Verum hoc Calvinus loco sic insulsus exiit, ut nihil aliud eius nisi ipsa insulitas rideatur. Ecclesiam enim apud nos esse, modo ait, modo negat. Nunc ecclesiam dicit nunquam fuisse intermortuam: nunc contra verbi puram praedicationem asserit aliquot iam saeculis evanuisse. Tum affirmat, sub Romano pontifice, quem antichristum vocat, non esse ecclesiae nomen abolitum, sed sub eius quoque tyrannide ecclesias manere: tum astruit, praesentes omnes catholicorum coetus idololatria impiaque doctrina contaminatos esse, claviumque proinde non habere potestatem. Quod si ita est, Christi ecclesiae qui sunt? Nempe si Christi ecclesiae sunt, ecclesiae catholicae membra erunt. Porro si membra sunt verae catholicaeque ecclesiae, nequeunt vel idololatriam probare scelus, vel errores evangelio contrarios docere. Item nisi stultum mihi quoque ipsi videretur, exigerem ex illo cogereque ut responderet, num viros aliquot probos in catholicorum concione esse arbitrentur. Si nullos, quoniam, ut ait, omnes ad unum sunt idololatrae, & in impietate esse pius nemo potest: eadem profecto causa ante Lutherum vir bonus in catholicis nemo esset, quippe cum eiusdem criminis rei essent omnes in eodemque errore versarentur. Ecclesia ergo Christi catholica iam ante Lutherum nulla in orbe erat. Et ubinam sunt illae de aeterno Christi regno promissiones, quas quoniam aperta, clarae, perspicuae sunt, nulla iste interpretatione potuit eludere? Sin autem vere, pii inter nos sunt aliqui, non est certe apud nos ecclesia impia, sed pia. A qua cum se contentionis studio Lutherani separaverint, exploratissimum est, a vera eos Christi ecclesia descivisse.

Quid? An ne ambiguum est Ambrosium, Hieronymum, Augustinum, Basilium, Chrysostomum, caeterosque optimos ac praestantissimos viros, quos catholici & veneramur, & agnoscimus, vera ecclesiae Christi membra fuisse? At illi stant a nobis universi, Lutheranis universi repugnant. Quod facillimum est ostendere. Sed quid ego stultus, qui suadere velim, Lutheranos haeticorum more cum ecclesia Christi bellare? Quasi vero difficile esset, causis evidentibus ac necessariis addicere, hos neque in Apostolica, neque in Catho-

lica, neque in sancta, nec in una ecclesia esse. Nihil sane facilius esset, nihil explicatius, nihil promptius, si huius esset aut loci aut temporis. Nimirum quibus omnino rebus cum Donatistis Augustinus egit, ut eorum animos ad veram notionem ecclesiae unius sanctae Catholicae atque Apostolicae revocaret: iisdem nos Lutheranos vincere nullo negotio & labore possumus. Atque si res ipsa, quae tamen in manu nostra sunt, in hac nos pugna desererent: at cognomina Catholici ac Lutherani apertissime, planissimeque demonstrant, veram, germanamque ecclesiae notam & characterem habere nos, illos non habere, quamvis ecclesiae nomen fingant, simulent, obtegant. *Sicubi*, ait Hieronymus (73), *audieris eos, qui dicuntur Christi, a quoquam alio nuncupari: ut puta Marcionitas, Valentiananos, Pelagianos, &c. scito non ecclesiam Christi, sed Antichristi esse synagogam.* Quo eodem discrimine Augustinus (74) atque Epiphanius (75) haereticos a Catholicis distinguendos esse docuerunt. Cum itaque Lutherani cognomen ex Luthero traxerint, planum & expeditum est, eos a communi fide atque ecclesia Catholica in privatam & singularem haeresim abiisse. Nobis autem super terram nullus fidei magister est, unus caelestis est Christus, a quo Christianorum cognomen est, quod habemus ex illo haereditarium. In Christi igitur ecclesia sumus. De qua haec, ut brevissime dici potuerunt, ita a me dicta sunt. Nunc ad reliquos locos ex ordine instituto progrediar, meque ad meum munus pensumque revocabo.

(73) *Adversum Luciferianos. (74) Lib. I. contr. Crescon.*

(75) *Haeres. 70. Audianorum.*

Quarti libri finis.

DE

DE AUCTORITATE CONCILIORUM,

Quae quarto loco est posita.

LIBER QUINTVS.

CAPVT PRIMVM.

Argumenta continet, quibus haeretici utuntur ad huius loci auctoritatem labefactandam.

OST ecclesiae auctoritatem auctoritas conciliorum sequitur, quam haeretici plurimis argumentis oppugnant.

Illud primum est, quod ecclesia columna est & firmamentum veritatis. At in Synodum soli cardinales & episcopi veniunt, qui & numero pauciores sunt, nec auctoritatis pondere, hoc est, nec virtute nec sapientia graviore: non ergo synodus regula credendi ecclesiae est, sed contra ecclesia synodo.

Deinde pontifices & Pharisei collegerunt concilium, cuius sententia impia fuit, ut Ioannis 11. cap. legitur: non ergo semper synodi sacerdotalis iudicium probandum est. Sicut enim principes sacerdotum & omne concilium querebant falsum testimonium contra Iesum, Matth. 26. & omnes principes sacerdotum, & seniores populi adversus Iesum consi-

Qq 2

lium